

IMPACTUL TRATATULUI DE LA LISABONA ASUPRA ROMÂNIEI (III)

Tratatul de la Lisabona stabilește și definește un număr de politici pe care Uniunea Europeană este explicit îndreptățită și însărcinată să le aplice. În domeniul politicii externe și de securitate, există, de exemplu, Art. 7a, care spune că Uniunea va dezvolta o relație specială cu țările vecine, având scopul de a stabili o zonă de prosperitate și de bună vecinătate, bazată pe valorile Uniunii, caracterizată prin relații de cooperare pașnice. Un scop politic important al UE, după cum este definit în Strategia de Securitate Europeană, și-a găsit drumul în tratat. Țările care, în prezent, constituie noua frontieră a comunității europene așteaptă sprijin total din partea UE în această problemă, mai ales privind relațiile cu unele state vecine, cum ar fi Republica Moldova și Ucraina.

CADRUL ROBUST

În Art. 10, Tratatul de la Lisabona prevede posibilitatea ca anumite state membre să se angajeze într-o cooperare întărită între acestea. Un pas către o Uniune Europeană cu diferite viteze? Da, dar obligând membrii doar să se angajeze într-o cooperare care promovează obiectivele Uniunii, îi protejează interesele și reîntărește procesul de integrare, sub incidența autorizării din partea Consiliului. Este o încercare de a permite statelor membre să se miște înainte, chiar dacă nu se află toate la bord, într-o anumită problemă, dar încearcă păstrarea coeziunii UE. Va funcționa acest lucru? Nu știe nimeni. Doar tratatul în cuvinte nu este, cu siguranță, o garanție, dar reprezintă un memento permanent și un punct de referință.

În art. 11, Tratatul definește competențele Uniunii în ceea ce privește *Politica Externă și de Securitate Comună* ca acoperind toate zonele de politică externă și problemele privind siguranța UE, incluzând încadrarea progresivă a politicii comune de apărare ce ar putea conduce la o apărare comună. Aceasta înseamnă că nu există niciun fel de limite constituționale sau legale cu privire la felul în care Uniunea își conduce politica externă. Pentru UE, domeniul PESC este larg deschis. Iar pentru țări ca România, acesta oferă multe oportunități – desigur, dacă își definește obiectivele și prioritățile.

Pe scena internațională, Tratatul stipulează solidaritate între statele membre și cheamă înalți reprezentanți ai UE să prezinte poziția Uniunii în Consiliul de Securitate al ONU, atunci când dezbate o temă asupra căreia s-a

Dr. Doru-Claudian FRUNZULICĂ,
președintele Asociației George C. Marshall România

adoptat o poziție comună. Nimeni nu știe dacă membrii UE ai Consiliului de Securitate, în special Marea Britanie sau Franța, ca părți ale P5, vor respecta regula, cum solicită Tratatul de la Lisabona. Și astfel, fiecare țară membră a UE, fie ea mare sau mică, poate aștepta să își vadă poziția prezentată în Consiliul de Securitate – acest lucru depinzând, în mare măsură de *natura și nivelul* relațiilor cu cele două state menționate, membre ale Consiliului de Securitate.

Art. 27 din Tratatul de la Lisabona va avea o importanță specială. Este, într-un fel, *Articolul 5 (NATO)* al noului tratat UE. Obligă toate statele membre să facă tot ceea ce este posibil să ajute și să sprijine un stat membru al cărui teritoriu a fost atacat. Nu menționează în mod explicit *mijloacele militare* și se referă la obligațiile Tratatului Nord-Atlantic, care este obligatoriu pentru majoritatea statelor membre ale UE, care sunt și aliate în NATO. Dar mesajul este clar: *fiecare stat membru al UE poate conta pe celelalte în caz de atac*. În acest context, Tratatul prevede, de asemenea, posibilitatea ca statele membre ale UE, mai capabile din punct de vedere militar să se angajeze într-o *Cooperare structurată permanentă în cadrul Uniunii*, cum ar fi oferirea de baze militare UE pentru misiunile PESA. Împreună cu stabilirea „Agenției de Apărare Europeană” (EDA), prevăzută în Art. 27, Tratatul de la Lisabona stabilește un cadru robust pentru o politică de apărare și de securitate mai clară și mai activă.

PUTEREA REALĂ

Aceste prevederi ale Tratatului de la Lisabona, care diferă doar marginal de prevederile Tratatului constituțional, dă țărilor ca România șansa de a contribui la modelarea formulării și materializării unei politici de apărare și de securitate europeană. În același timp, aceasta reprezintă o provocare importantă pentru fiecare stat membru.

Tratatul de la Lisabona redefiniște pozițiile instituționale care vor da Uniunii Europene mijloacele de acțiune și reacțiune mai bine în domeniul politicii de securitate și a politicii internaționale; mijloacele de acțiune ca o Uniune, nu ca un număr de state membre. Tratatul instituie funcția de președinte permanent al Consiliului European, ales pentru 2 ani, ca și președintele Parlamentului European. Împreună cu președintele Comisiei Europene, care servește pe 5 ani Uniunea, va avea acum o

reprezentare permanentă, solidă. Deoarece președintele nu va mai avea nicio altă funcție, în special nu pe aceea de președinte sau prim-ministru într-o țară membră, după cum este cazul astăzi, va fi interesant de văzut cum se va dezvolta relația între acel nou președinte de Consiliu și șefii de stat sau de guvern. Țările de dimensiune România sau cele mai mici au, poate, mai mult decât țările mari, interese importante în a vedea o asemenea funcție îndeplinită de o personalitate puternică. El va fi președintele nostru, fiind stimat în lume dacă națiunile UE îl recunosc și ca reprezentant al lor. Înalților reprezentanți ai politicii

Va depinde foarte mult de cât de sensibili vor fi acești președinți ai UE la felul în care vor fi respectați de egalii lor, ca indivizi, și cât de ferme sunt statele membre ale UE în ceea ce privește sprijinul acordat acestei noi structuri, pe care au decis să o creeze pentru a face ca Uniunea să poată acționa într-o manieră logică și coerentă.

LEGITIMITATEA DEMOCRATICĂ

Există un număr de prevederi ce modifică caracterul constituțional al UE, întărind legitimitatea democratică. Uniunea va accede la *Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale* și adoptă *Declarația drepturilor* – obligatorie pentru toate activitățile

Și, având în vedere că votul majorității prevalează în Consiliu, atunci când acționează ca și legislativ, Tratatul face publice lucrările sesiunilor Consiliului.

Prevederile Tratatului de la Lisabona, care vizează în principal stălpul comunitar supranațional al Uniunii, se adaugă legitimității democratice a UE. O lipsă a acestora a fost întotdeauna o problemă în trecut, pe măsură ce UE se dezvoltă în timp. Criticilor le plăcea să numească acest lucru *monstrul birocratic de la Bruxelles*.

Alte trei schimbări fac ca nevoia de legitimitate să fie clară.

Atribuirea de locuri în Parlament pentru fiecare țară, număr egal de locuri conform numărului populației fiind o sarcină aproape imposibilă. Trebuie să se accepte o anumită nepotrivire între numărul minim (6) și numărul maxim (96) de locuri, pe de o parte, și cea mai mică populație (300.000) și cea mai mare (80 de milioane), pe de altă parte.

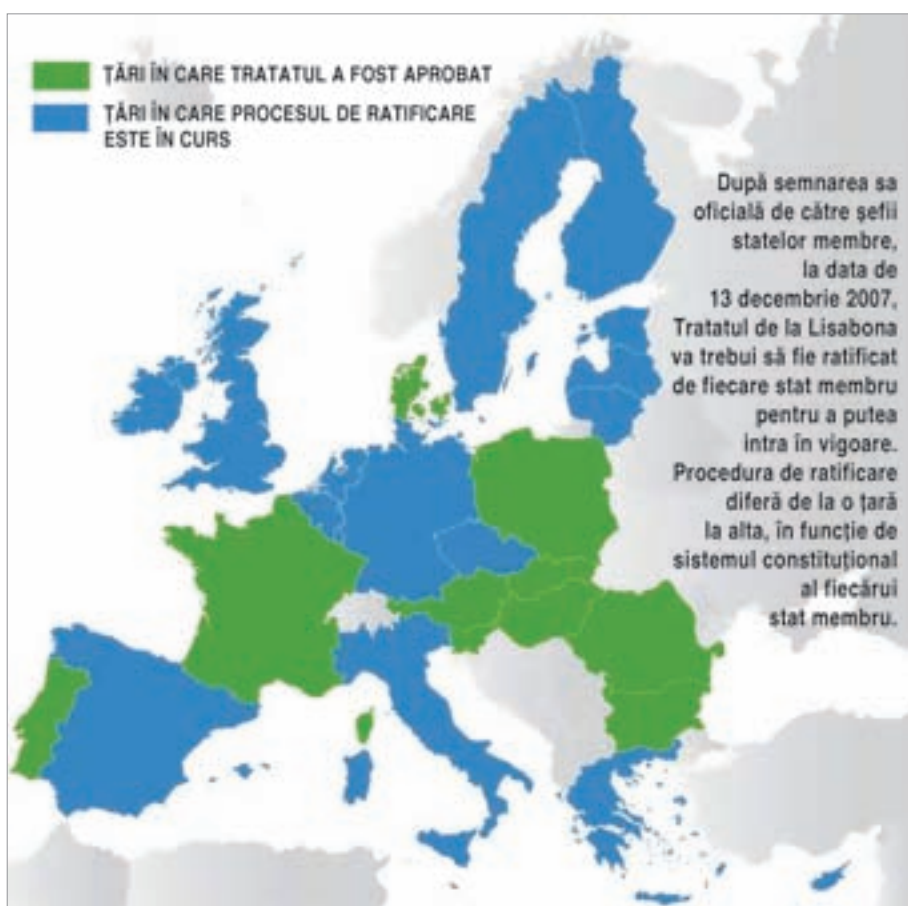
Atribuția de funcții în Comisie: 27 comisari (unul din fiecare țară, mică sau mare) este prea mult. Tratatul limitează numărul de comisari la 2/3 din numărul statelor membre după 2014. Iar aici, prevederile suplimentare pentru ca parlamentele naționale să influențeze legislativul UE vor trebui să-și dovedească valoarea.

Atribuirea de voturi în Consiliu: aceasta a fost cea mai dezbătută problemă de-a lungul anilor. Și cum votul majorității va deveni regulă în Comisie, este important să se asigure că nicio categorie de state membre nu o va domina pe cealaltă. Sistemul dublei majorități (o majoritate calificată este de: 55% din statele membre, minim: 15; sau reprezentând 65% din populația totală), care va fi adoptată de asemenea în 2014, a fost acceptată ca fiind un lucru sigur. Experiența și timpul ne vor spune dacă formula va funcționa. Va trebui analizat echilibrul general al instituțiilor în procesul de luare a deciziilor.

INTEGRAREA GRADUALĂ

Uniunea Europeană este o entitate complicată. Iar Tratatul de la Lisabona este, ca și celelalte tratate anterioare, un compromis. Pentru noile state membre, ca România, sau pentru țări membre de mărime medie, dar și pentru cele mai mici, acest proces dificil de tratative UE poate conduce la sentimente de nesiguranță, deoarece poate apărea temerea că negocierii lor nu au arătat o experiență sau o performanță deosebită, iar țările respective nu și-au primit partea convenită.

UE este atât o organizație complexă – bazată pe un tratat cum va fi cel de la Lisabona, dacă tratatul va fi ratificat de toate țările membre –, cât și un proces în plină desfășurare, România fiind acum o parte integrantă a acestuia. În același timp, sunt necesare stabilirea unei reale strategii de abordare a problematicii UE, a unui calendar de obiective și priorități, pregătirea de profesioniști în relația cu organismele Uniunii Europene, în așa fel încât pentru țara noastră integrarea graduală, după aderare, să fie un succes.

externe și de securitate li se vor încredința totuși două roluri importante, clar separate până acum. Președintele permanent al Consiliului pe probleme de Afaceri Externe va fi și vicepreședintele Comisiei pentru Relații Externe, ce va avea control și asupra banilor din bugetul UE. Instituțional, înaltul reprezentant va fi o altă figură puternică și, cu siguranță, în competiție cu câțiva dintre miniștrii afacerilor externe din țările mari.

Prin urmare, Tratatul de la Lisabona va da UE câteva funcții permanente proeminente. Ocupate de personalități cu putere reală. Conflictele care ar putea proveni din competiția între acești lideri ai UE și liderii țărilor membre ale UE vor reprezenta o problemă mai importantă pentru țările mari, decât pentru țările mici și mijlocii membre. Dar state ca România, Polonia sau Spania se pot găsi undeva la mijloc – prea mari să se obișnuiască să-i vadă pe alții cum conduc *show-ul* și gata să accepte acest lucru, dar nu suficient de mari să schimbe într-adevăr noile poziții, fără a risca să fie marginalizați.

desfășurate de instituții. Deși este considerată a fi un act mai mult formal, deoarece toate țările membre sunt națiuni democratice cu o protecție puternică a drepturilor omului. Totuși, prin alăturarea UE la Convenție, căreia Tratatul îi conferă *personalitate legală* în Art. 32, declarația are o valoare simbolică evidentă.

Cu o relevanță practică, dar și politică majoră sunt prevederile menționate în Art. 8a și 8b. *Fiecare cetățean (al UE) va avea dreptul de a participa la viața democratică a Uniunii*, se stipulează. În acest scop, *partidele politice de la nivel european contribuie la formarea conștiinței politice europene și la exprimarea voinței cetățenilor Uniunii*, care au astfel un statut conform Tratatului. Mai mult, în ceea ce privește problemele Comunității, cetățenii UE pot, în viitor, să lanseze ei înșiși inițiative legislative și să solicite Comisiei să prezinte propuneri pentru legislație, pe care le consideră necesare. Sunt drepturi pe care nu toate statele membre UE le conferă cetățenilor lor.